

Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Gedimino pr. 11, LT-01103, Vilnius
El. Paštas: LRVkanceliarija@lrv.lt

2020-04-16 Nr. 528

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai
Gedimino pr. 30, LT – 01104, Vilnius
El. paštas: rastine@tm.lt

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO PAPILDYMO 8² STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos advokatūra susipažinusi su Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) papildymo 8² straipsniu įstatymo projektu (toliau – Projektas) ir jo aiškinamuoju raštu, teikia siūlomus Projekto pakeitimus ir pastabas, įvertinusi galiojančio teisinio reguliavimo keitimo poreikį, Projekto rengimą paskatinusias priežastis, tikslus bei uždavinius.

Projekto aiškinamajame rašte Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Teisingumo ministerija) siūlomas Projektas grindžiamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. „Dėl valstybės lygio ekstremalios situacijos paskelbimo“ ir 2020 m. kovo 14 d. „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ nutarimais, įtvirtinančiais rekomendacijas ir draudimus, kurie kelia rimtus iššūkius ikiteisminio tyrimo institucijų ir teismų veikloje. Teigiama, kad „paskelbta ekstremalioji padėtis ir karantinas šalyje atskleidė su BPK normų taikymu susijusias spragas, kurios yra susijusios su ikiteisminio tyrimo atlikimo ir teismo posėdžių organizavimu nuotoliniu būdu“, todėl „<...> dėl šalyje paskelbtos ekstremalios situacijos ir karantino Projektą siūlytina svarstyti ypatingos skubos tvarka“.

Pažymėtina, kad Lietuvos advokatūra jau ir anksčiau buvo atkreipusi institucijų dėmesį dėl baudžiamajame procese procesinių dokumentų pateikimo elektroninių ryšių priemonėmis bei Integruotos baudžiamojo proceso informacinės sistemos (toliau – IBPS) tobulinimo galimybių, leidžiančių efektyviau organizuoti baudžiamąjį procesą, naudojant informacines sistemas ir technologines ryšių priemones. Lietuvos advokatūros įsitikinimu, prielaidos tobulinti baudžiamojo proceso organizavimą egzistavo dar iki ekstremalios situacijos ir karantino Lietuvoje paskelbimo, todėl siūlytina Projektą išsamiai analizuoti ir jį įvertinti, baudžiamojo proceso dalyvių garantijų ir galiojančių BPK normų kontekste, atsižvelgiant į toliau pateikiamas pastabas ir siūlymus.

DĖL PROCESO DALYVIŲ GARANTIŲ BAUDŽIAMAJAME PROCESU UŽTIKRINIMO

Projekte ir jo aiškinamajame rašte nurodoma, kad ikiteisminio tyrimo vykdymas, bylų nagrinėjimas ir proceso dalyvių dalyvavimas teismo posėdžiuose gali būti užtikrinami naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas. Tačiau pastebėtina, kad visų proceso dalyvių, išskyrus IBPS vartotojus – ikiteisminio tyrimo pareigūnus, prokurorus, teisėjus, techninės galimybės nuotoliniu būdu gauti ikiteisminio tyrimo metu užfiksuotus duomenis ir informaciją bei dalyvauti nuotoliniame baudžiamųjų bylų nagrinėjime yra skirtingos. Atsižvelgiant į tai, Projekte turi būti aiškiai numatyta baudžiamojo persekiojimo institucijų ir subjektų pareiga sudaryti (technines) galimybes tinkamai dalyvauti nuotoliniame baudžiamajame procese bei užtikrinti tokiu būdu organizuojamame baudžiamajame procese asmens teisių apsaugą.

Asmenų procesinių garantijų užtikrinimas sukuria ikiteisminio tyrimo pareigūnų, prokurorų ir teismo pareigą, kad būtų sukurtos visiems proceso dalyviams veiksmingos ir nepertraukiamos procesinių teisių įgyvendinimo sąlygos viso baudžiamojo proceso metu, pavyzdžiui, pateikiant prašymus, skundžiant ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro, ikiteisminio tyrimo teisėjo veiksmus, susipažįstant su veiksmų atlikimo protokolais, naudojantis vertėjo pagalba, konfidencialiai bendraujant su gynėju ir naudojantis kitomis suteiktomis procesinėmis teisėmis.

Ypatingas dėmesys atkreiptinas į tarptautiniuose bei nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtintą privalomą advokato ir jo kliento paslapties apsaugą bei bendravimo konfidencialumo užtikrinimą visų formų procesuose. Todėl baudžiamąjį procesą organizuojant nuotoliniu būdu, pasitelkus informacines ir elektroninių ryšių technologijas, būtina užtikrinti įrangos saugumą bei galimybes advokatui bei klientui būnant skirtingose faktinėse vietose saugiai ir konfidencialiai, be jokių tarpininkų, bendrauti. Šiuo atžvilgiu taip pat siūlytina aiškiai nustatyti, ar proceso dalyvio ir jo gynėjo nuotolinio elektroniniais ryšiais bendravimo atžvilgiu gali būti taikomi kriminalinės žvalgybos veiksmai. Taip pat svarstytina, ar siekiant išvengti galimos teisėsaugos institucijų pareigūnų įtakos, nebūtų tikslinga nustatyti, kad gynėjo atsisakymas duoti sutikimą dalyvauti procese nuotoliniu būdu negalėtų būti atskiru pagrindu klientui atsisakyti advokato, tokiu būdu siekiant išvengti galimo teisėsaugos institucijų pareigūnų poveikio proceso dalyviui (įtariamajam, kaltinamajam, teisiamajam ar nuteistajam). Papildomai atkreiptinas dėmesys, kaip Projekto nuostatos yra suderinamos su BPK 9 straipsnyje įtvirtintu bylų nagrinėjimo teisme viešumo principu. Plačiąja prasme proceso viešumas reiškia visuomenės teisę dalyvauti teismo procese, įstatymų nustatyta tvarka gauti ir skelbti informaciją apie bylos nagrinėjimą, o taip pat, laikantis lygiateisiškumo, rungimosi ir kitų proceso reikalavimų, teisės būti išklausytam. Dėl šios priežasties, kyla abejonių, ar bus užtikrinta proceso dalyvių teisė į viešą procesą, todėl manytina, kad bylų nagrinėjimas ir proceso dalyvių dalyvavimas nuotoliniuose teismo posėdžiuose turėtų būti organizuojamas tik išimtiniais atvejais.

Aiškiai nesuregulius šių teisinių santykių, kyla grėsmė, kad galimai bus pažeistos asmeniui baudžiamajame procese suteiktos garantijos, įskaitant teisę į gynybą, kuri taikoma ne tik tais atvejais, kai asmeniui gresia sankcijos, bet ir tada, kai gali būti priimamas sprendimas, kuriuo asmens interesai būtų paveikiami neigiamai, todėl reikalaujama, kad sprendimų, kuriais reikšmingai paveikiami asmens interesai, adresatas turėtų galimybę veiksmingai išreikšti savo nuomonę (*Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2002 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje D. F. Cipriani SpA prieš Ministero delle Finanze, C-395/00, 51 p.*). Todėl siūlytina, kad nuotolinis ikiteisminio tyrimo vykdymas, bylų nagrinėjimas ir proceso dalyvių dalyvavimas teismo posėdžiuose būtų galimas tik gavus visų ikiteisminio tyrimo veiksmo ar teismo proceso dalyvių sutikimą, užtikrinus proceso dalyvių galimybes tinkamai dalyvauti baudžiamajame procese ir veiksmingai, nepertraukiamai naudotis suteiktomis procesinėmis teisėmis.

DĖL PROCESINIŲ DOKUMENTŲ PATEIKIMO IR INFORMAVIMO APIE ATLIEKAMUS PROCESINIUS VEIKSMUS

Projektu taip pat siūloma ikiteisminio tyrimo ar teismo proceso metu, naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas, procesinius dokumentus pateikti elektroniniu paštu, faksu arba kitomis proceso dalyvių, kuriems įteikiami procesiniai dokumentai, turimomis elektroninių ryšių priemonėmis, išskyrus atvejus, kai tam nėra techninių galimybių. Vertinant šį Projekto iniciatorių pasiūlymą, atkreiptinas dėmesys, kad BPK 8¹ straipsnis jau numato procesinių dokumentų elektroninių ryšių priemonėmis pateikimo baudžiamajame procese tvarką. Taigi Projektas turi būti suderintas ir neprieštarauti galiojančio BPK 8¹ straipsnio nuostatoms, susijusioms su elektroninėse baudžiamosiose bylose procesinių dokumentų įteikimu, o taip pat ir su BPK 8¹ straipsnyje įvardintais poįstatyminiais teisės aktais, detalizuojančiais procesinių dokumentų pateikimo tvarką. Lietuvos advokatūros manymu, būtina numatyti ir atvejus, kai dėl techninių priežasčių įteikti procesinį dokumentą elektroninių ryšių priemonėmis nėra galimybės, todėl siūlytina numatyti, kad tokiu atveju procesiniai dokumentai būtų įteikiami įprasta BPK nustatyta tvarka.

Projekte numatoma, kad apie atliekamus procesinius veiksmus ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas proceso dalyviams gali pranešti *telefonu* ne vėliau kaip likus trims darbo dienoms iki atliekamo procesinio veiksmo pradžios. Tačiau, pavyzdžiui, BPK 236 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „<...> apie bylos nagrinėjimo teisme laiką gali būti pranešama *specialiame interneto tinklalapyje ir proceso dalyvių nurodytais elektroninio pašto adresais*“. Manytina, kad siekiant Projekto ir kitų BPK nuostatų sisteminio suderinamumo, turėtų būti pasirinktos vienodos informavimo būdų alternatyvos, taikomos visiems proceso dalyviams, išskyrus atvejus, kai yra pagrindžiamas kitų informavimo priemonių naudojimo tikslas. Papildomai atkreiptinas dėmesys, kad Projekte formuluojama ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo galimybė, o ne pareiga pranešti proceso dalyviams apie planuojamus atlikti procesinius veiksmus. Todėl Projekte siūlytina numatyti, kad ikiteisminio

tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas privalėtų pranešti, o neatidėliotinais atvejais – nedelsiant, apie planuojamus proceso veiksmus.

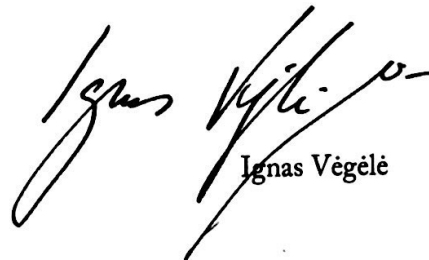
DĖL LIETUVOS ADVOKATŪROS PASIŪLYMŲ PATEIKIMO

Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad Projekto rengimo metu gauti Nacionalinės teismų administracijos ir Generalinės prokuratūros vertinimai ir išvados. Pažymėtina, kad Lietuvos advokatūra ne tik atstovauja advokatų bendruomenės interesus, tačiau ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 57 straipsnio 1 dalies 8 punktu, teikia išvadas dėl teisės aktų projektų, susijusių su asmens teisės į teisingą teismą įgyvendinimu. Todėl apgailestaujame, kad Projektas, susijęs su Lietuvos advokatūros veikla ir kompetencijos sritimis, nebuvo pateiktas derinimui.

Atsižvelgdama į išdėstytas pastabas, Lietuvos advokatūra teikia savo siūlymus Projektui pridedamame lyginamajame variante bei atkreipia dėmesį, kad Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnyje numatyti principai išreiškia imperatyvius reikalavimus, keliamus teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. Manytina, kad siekiant teigiamų baudžiamojo proceso optimizavimo pokyčių, turėtų būti vadovaujama ne tik pagrindiniais teisėkūroje taikomais aiškumo, sistemiškumo principais, tačiau ir efektyvumo principu, reiškiančiu, kad visi teisinio reguliavimo pasiūlymai turi būti įvertinti, o teisėkūros veiksmai būtų atliekami išsamiai išanalizavus teisinį reguliavimą ir jo keitimo tikslą.

PRIDEDAMA: Pasiūlymų Projektui lyginamasis variantas, 2 lapai.

Advokatų tarybos pirmininkas

Ignas Vėgėlė

Sandra Zajančauskaitė, tel. (8 5) 262 4546, el. p. sandra.zajancauskaite@advokatura.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO PAPILDYMO 8² STRAIPSNIU
ĮSTATYMAS

2020 m.

d. Nr.

Vilnius

1 straipsnis. Kodekso papildymas 8² straipsniu

Papildyti Kodeksą 8² straipsniu:

„8² straipsnis. ~~Vaizdo konferencijų, telekonferencijų~~ Informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimas ikiteisminiame tyrime ir nagrinėjant bylas teisme

1. Ikiteisminio tyrimo vykdymas, bylų nagrinėjimas ir proceso dalyvių dalyvavimas teismo posėdžiuose gali būti užtikrinami naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas, telekonferencijas ir kitaip) **visų ikiteisminio tyrimo veiksmo ar teismo proceso dalyvių sutikimu**. Naudojant šias technologijas, ~~turi būti ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ir teismas privalo~~ užtikrinti ~~patikimą~~ proceso dalyvių tapatybės nustatymą, **nuolatinę ir netrukdomą galimybę naudotis procesinėmis teisėmis** ir duomenų (įrodymų) objektyvumą fiksavimą bei pateikimą.

2. Ikiteisminio tyrimo ar teismo proceso metu, naudojant šio straipsnio 1 dalyje numatytas informacines ir elektroninių ryšių technologijas, visi procesiniai dokumentai įteikiami elektroniniu paštu, faksu arba kitomis proceso dalyvių, kuriems įteikiami procesiniai dokumentai, turimomis elektroninių ryšių priemonėmis, išskyrus atvejus, kai tam nėra techninių galimybių. Įteikiant procesinį dokumentą elektroninių ryšių priemonėmis, procesinio dokumento įteikimo diena laikoma po procesinio dokumento išsiuntimo dienos einanti darbo diena. **Tais atvejais, kai dėl techninių priežasčių įteikti procesinį dokumentą elektroninių ryšių priemonėmis nėra galimybės, procesiniai dokumentai įteikiami šio Kodekso nustatyta tvarka.** Apie atliekamus procesinius veiksmus ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas proceso dalyviams ~~gali~~ **privalo** pranešti telefonu **ar elektroniniu paštu** ne vėliau kaip likus trims darbo dienoms iki atliekamo procesinio veiksmo pradžios, **o neatidėliotinais atvejais pranešama nedelsiant.**

3. Ikiteisminis tyrimas ir bylų nagrinėjimas teisme, naudojant šio straipsnio 1 dalyje numatytas informacines ir elektroninių ryšių technologijas, vykdomi *mutatis mutandis* taikant šiame Kodekse nustatytas taisykles.“

2 straipsnis. Įstatymo įgyvendinimas

Lietuvos Respublikos teisingumo ministras ir Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras iki šio įstatymo įsigaliojimo priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą